

260 027 с. Листвин
Житомирська обл.
Овруцького р-ну
Демиденко Єва Наумівна

Хай бог не дає такого ніколи. Наша сім'я складалася з 8-х чоловік. Батько мій із двома дітьми і мачуха з 4-ма. Батька звали Наум, мачуху Катерина. Брата рідного Одам Мачушиних дітей: Антоніна – 25 р. Пріся – 20 р., Ригор – 16 р. Надія – 13 р. Мені було 20 років, стільки скільки Прісьці. Одам мав 23 роки роки. Жили дуже погано. А тут ще почали організовувати колгоспи. Батько не хотів іти в колгосп. Він мав третину поля і половину, коня, 5-о овець, корову, свині і курей, не пам'ятаю скільки.

Із сільської Ради прийшла група людей почала примушувати батька вступити до колгоспу. Серед них був і сусід Лелет Федот. Батько відмовився. Тоді в нас все забрали. Було трохи сховано проса і картоплі і те знайшли «щоб вони і їх діти скільки жили і житимуть, тільки те і робили що шукали, а свого нічого не мали». Пороли шомполами і знайшли. Залишили правда корову і курей. Зиму яюсь перебули. А на весну то ставало все гірше і гірше. Почали пухнути від голоду. Перший помер брат Ригор. Весь час просив їсти, а їсти не було чого. То він як ніхто не бачив уліз у город сусіда і наскуб пір'я цибулі. Сусід це побачив, взяв його за руки і ноги підняв і кинув на землю. Додому він не приповз. Батько його забрав і довечора Ригор помер. За селом у нас протікала річка. Людей не пускали за річку рвати воробюшку. Говорили, що хто не вступає в колгосп «не положено». Лановий Івашко Федір побив Теклю за те, що пішла за річку рвати воробюшку.

В мене була рідна тітка. Жила вона з чоловіком і трьома синами в с. Рокитно. Село розташоване серед лісу. Їм було трохи легше. Я пішла до тітки. Вона дала мені трохи сала, хліба і проса. І я його принесла до дому. Батько лежав у хаті, у нього вже попухли ноги, ходити він не міг. Мені його стало дуже шкода і я йому хотіла віддати весь хліб, але він не взяв. Розділили на всіх. Але цього було мало. Тоді я з сестрами ходила на поле і як ніхто не бачив відривала борозну і брала картоплю. Їли липовий цвіт, товкли жолудь, лободу та ін. Моя мачуха так наїлася бур'яну конопельки, що до вечора не дожила. Правда брата і її (вона померла через місяць після смерті брата)

поховали в домовинах. Але по селу помирало дуже багато людей, то клади просто в яму без домовини. Часом ідеш селом, то обов'язково побачиш десь мертвого, чи під тинном, чи серед дороги, чи під хатою. Мій родич Лукаш Хилевич вмер, був уже парубок. Сусід Гаврило Івашко наївся жолуду і помер. У моєї свекрухи померло 2 дівчини. А сестра моєї мачухи застала свого чоловіка Демиденка, щоб він відвів свою дочку в печеру і там залишив, говорячи, що однак всім помирати, бо вона була їй не рідна. Він і повів і кинув у печеру. Але того самого дня вона приповзла до хати. Тоді жінка ділі йому джосу і він повів її другий раз. Чи він її вбив, чи покалічив, ніхто не знає. Але вона більше не повернулася.

Той хто був у колгоспі, то було легше. За селом колгосп варив юшку у котлі. Давали три рази на день. Наш сусід баби Савеліхи чоловік теж був у колгоспі. Але працювати не міг, тому що опух від голоду. А так як у селі було багато мерців, то розвелось багато мух. Йому сказали, якщо не хочеш помирати, то відганяй мух від котла, де варилася юшка. Але він не міг уже і мух відганяти. Мій брат Адам вижив. Пішов у Словечно і носив воду євреям, то вони давали йому їсти. Але ж не судилося йому дожити до щасливих днів. Люди кажуть: «Сироту бог любить, але долі не дає» Так. Він пішов на фронт, де і загинув. По сьогоднішній день ні я, ні його дружина не знаємо, де його могила, бо пропав безвісті в 1944 році в Карпатах. Вижили також і мої три сестри і батько.

Демиденко Єва Наумівна
1911 року народження

260027 с. Листвин
Житомирської обл.
Овруцького р-ну